

האתגר: למנוע שחיקה של ההישגים, ולשמר את הפוטנציאל להחלפת המשטר

written by מאיר בן שבת | 09.04.2026

"הם ספגו עונש אדיר, וגילו יכולת מרשימה לעמוד בו. הם נתנו לנו את מילתם שלא יירו יותר על ספינות, ואנחנו מכבדים את זה": את הדברים הללו אמר דונלד טראמפ, לא ביממות האחרונות ולא בקשר לאיראן. הם נאמרו במאי אשתקד על החות'ים בתימן, זמן קצר לאחר שהנשיא האמריקני הכריז על סיום המבצע הצבאי נגדם. באותה עת הוא נענה ליוזמת התיווך של עומאן, והחליט להפסיק את האש בלי להסיר את האיום. בפברואר השנה, בעקבות המלחמה עם איראן, החות'ים חזרו לתקוף את ישראל.

הנשיא טראמפ לא זקוק ללקח מהאירועים עם החות'ים כדי להבין עם מי יש לו עסק בצד האיראני. הוא עצמו האשים לא פעם את המשטר בטהרן בשקרים ובהפרת הבטחות. לדיונים שיפתחו היום באסלאמבאד יגיעו נציגיו של אותו משטר. חלק מהדמויות השתנו, אך התפיסה האידיאולוגית נותרה כשהייתה. הם ישבו למשא ומתן זוחים, מעודדים מכך שהצליחו לעמוד מול מכונת המלחמה האמריקנית-ישראלית, להפוך את מצרי הורמוז ואת הפגיעות של מדינות המפרץ למנוף לחץ יעיל על וושינגטון, וגם לגרום לפקפוק בסיכויים להחליף את המשטר. בטהרן יודעים שכל זה לא מפצה על הפסדיה של איראן, וגם לא מחפה על החולשות שהתגלו אצלה במלחמה. אחרי המכה הקודמת במבצע עם כלביא היא שוב ספגה מתקפת פתע קשה [?] והפעם כשהייתה דרוכה למלחמה. היא איבדה את מנהיגה העליון וחלק גדול מהנהגתה הפוליטית והביטחונית. מערכי ההגנה וגופי המודיעין האימתניים שלה נתגלו כמחוררים מול היכולות הישראליות והאמריקניות. היא איבדה נכסים אסטרטגיים, צבאיים, תשתיתיים וכלכליים, קלקלה את יחסיה עם מדינות האזור, נותרה בבידוד מזהיר וללא כל תמיכה חיצונית, והתקשתה ליצור תגובה צבאית משמעותית נגד הכוחות האמריקנים והישראלים בכוחות עצמה או באמצעות גורמי הפרוקסי שלה. המלחמה העמיקה את הבור הכלכלי שבו הייתה הרפובליקה האסלאמית שקועה עוד קודם. בתחומים רבים המערכות האיראניות הוחזרו שנים רבות לאחור.

למרות כל זאת, טהרן מגיעה למשא ומתן מתוך עמדת מיקוח, לא מתוך כניעה. היא הצליחה לשלב באופן אופטימלי בין הפעלת היכולות שנותרו לה ובין האילוצים והחששות בווינגטון, וכך למקסם את מנופי הלחץ על הבית הלבן. בטהרן מודעים היטב לארבעת החששות הגדולים בארה"ב: התארכות המלחמה, הכנסת כוחות קרקעיים, עליית מחירי האנרגיה והשארת האורניום המועשר בידיים איראניות.

מה איראן מנסה להשיג כעת? במילים פשוטות היא רוצה תנאים שיבטיחו את שרידותו של המשטר ואת שיקומה והתעצמותה של הרפובליקה האסלאמית. היא דורשת ערובות לאי־חידושה של המלחמה, אכיפת סדר חדש במצרי הורמוז שיגדיל את שליטתה הכלכלית בהם והסרת

הסנקציות הכלכליות במסגרת הסדר שישאיר בידה יכולות העשרה. היא מתנגדת להגבלות על תוכנית הטילים, ולא תתחייב לצעדים מעשיים שיעמידו בסכנה את קיומם של ארגוני הפרוקסי.

משעה שהאש הופסקה, ראשי המשטר בטהרן רואים במשא ומתן הזדמנות לחלץ את המשאבים והתנאים הנחוצים לשיקום, יותר מאשר אמצעי לחץ נגדם.

האתגרים שלפנינו

מנקודת המבט של ישראל, אף על פי שלא השיגה את כל תאוותה ² מצבה האסטרטגי כיום טוב לאין ערוך לעומת ערב המלחמה: היכולות האסטרטגיות של איראן ספגו פגיעה קשה, גם אם לא בלתי הפיכה, יציבות המשטר התערערה אף שהוא עדיין עומד על רגליו, וישראל הפגינה פעם נוספת בפני מדינות האזור והעולם את עוצמתה הביטחונית. היא גם מיצבה את עצמה כשותפה אסטרטגית מובילה של ארה"ב, ולא כנתמכת או בת חסות.

האתגר העיקרי בכל הסדר עם איראן הוא מניעת התאוששותו של המשטר. כשלעצמה, הרפיית הלחץ הצבאי תספק את התנאים להתאוששות כזאת, קל וחומר אם יופשרו העיצומים הכלכליים שמוטלים עליו כיום.

האתגר השני הוא מניעת הגבלות על חופש הפעולה של ישראל מול איראן או מול ארגוני הפרוקסי שהיא מפעילה. הניסיון של המשטר להכניס להפסקת האש הנוכחית את לבנון מצביע על הכיוון הזה. ישראל צריכה להתעקש על שמירת חופש הפעולה שלה מול כל אויב ומול כל איום בכל זירה, ובכלל זאת מול חיזבאללה. ישראל צריכה להתנהל במשא ומתן מול לבנון במנותק לחלוטין מהשיח שארה"ב מקדמת עם איראן.

האתגר הנוסף הוא הגרעין. דירוגו במקום השלישי לא משקף את חשיבותו. אין המדובר רק בהוצאה והשמדה של האורניום המועשר שבידי איראן, אלא גם במניעת העשרה בכל דרגה על אדמת איראן, לצד הסדרי פיקוח אפקטיביים שימנעו לצמיתות את האפשרות לייצר או לרכוש נשק גרעיני.

לאחר שראינו את ביצועיה במלחמה הנוכחית, ועוד קודם לכן במבצע עם כלביא ובליל הטילים, מיותר לשכנע בנחיצות הטלת מגבלות על תוכנית הטילים של איראן. מדינה שהפכה את תחום הטילים לתעשייה משגשגת, ומטווחת באופן יזום, מכוון ושיטתי ריכוזי אוכלוסין בכל מדינות האזור, לא יכולה להישאר עם יכולות שיאפשרו לה להמשיך בכך. אתגר נוסף הוא הפסקת התמיכה של איראן בארגוני הפרוקסי. גם זה קשור למשאבים שיימצאו בידי איראן כדי לשקם את יכולותיה לאחר המלחמה, וזהו שיקול נוסף נגד הפשרת הסנקציות.

טראמפ מודע לכך שכל משא ומתן עם נציגי המשטר לא מתפרש רק כוויתור על השאיפה להפלתו, אלא מחזק את הלגיטימיות שלו, ועלול לסלול את הדרך להתחזקותו. למרות הצהרותיו, יש להניח שגם הנשיא מעריך שכל עוד יתקיים משטר זה הוא לא ישנה את שאיפותיו ולא יחליף

את דרכו. אדרבה, המלחמה הנוכחית תספק הוכחה לעמדתם של אלה בתוכו שסבורים שגרעין צבאי חיוני להבטחת קיומו, ובעקבות זאת לא יחסוך במאמצים להגיע לכך.

כדי לשמר את הסיכויים להפלת המשטר, צריך לשמר את המצב הכלכלי הקשה באיראן. המוחים האיראנים שעדיין ממתנים לאור הירוק של הנשיא ויכלו לעשות זאת בעצמם כשיזהו את ההזדמנות לכך, אך רק כל עוד תישמר מצוקתו של המשטר. לפחות את זאת עלינו להבטיח. הם ספגו עונש אדיר, וגילו יכולת מרשימה לעמוד בו. הם נתנו לנו את מילתם שלא יירו יותר על ספינות, ואנחנו מכבדים את זה: את הדברים הללו אמר דונלד טראמפ, אך לא ביממות האחרונות ולא בקשר לאיראן. הם נאמרו במאי אשתקד על החות'ים בתימן, זמן קצר לאחר שהנשיא האמריקני הכריז על סיום המבצע הצבאי נגדם. באותה עת הוא נענה ליוזמת התיווך של עומאן, והחליט להפסיק את האש בלי להסיר את האיום. בפברואר השנה, בעקבות המלחמה עם איראן, החות'ים חזרו לתקוף את ישראל.

הנשיא טראמפ לא זקוק ללקח מהאירועים עם החות'ים כדי להבין עם מי יש לו עסק בצד האיראני. הוא עצמו האשים לא פעם את המשטר בטהרן בשקרים ובהפרת הבטחות. לדיונים שייפתחו היום באסלאמבאד יגיעו נציגיו של אותו משטר. חלק מהדמויות השתנו, אך התפיסה האידיאולוגית נותרה כשהייתה. הם ישבו למשא ומתן זוחלים, מעודדים מכך שהצליחו לעמוד מול מכונת המלחמה האמריקנית-ישראלית, להפוך את מצרי הורמוז ואת הפגיעות של מדינות המפרץ למנוף לחץ יעיל על וושינגטון, וגם לגרום לפקפוק בסיכויים להחליף את המשטר.

בטהרן יודעים שכל זה לא מפצה על הפסדיה של איראן, וגם לא מחפה על החולשות שהתגלו אצלה במלחמה. אחרי המכה הקודמת במבצע עם כלביא היא שוב ספגה מתקפת פתע קשה והפעם כשהייתה דרוכה למלחמה.

היא איבדה את מנהיגה העליון וחלק גדול מהנהגתה הפוליטית והביטחונית. מערכי ההגנה וגופי המודיעין האימתניים שלה נתגלו כמחוררים מול היכולות הישראליות והאמריקניות. היא איבדה נכסים אסטרטגיים, צבאיים, תשתיתיים וכלכליים, קלקלה את יחסיה עם מדינות האזור, נותרה בבידוד מזהיר וללא כל תמיכה חיצונית, והתקשתה ליצור תגובה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 10 באפריל 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.